

ศิลปะการวาดเส้นในเชิงสร้างสรรค์

เรื่อง: พศ.พิเชษฐ สุภรโชติ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

ผลงานวาดเส้นของปีกาลโซ ชื่อ ศักยภาพประกอบของภาพเกอร์นิกา วาดด้วยดินสอดำบนกระดาษขาว

การสร้างสรรคงานศิลปะส่วนใหญ่มักมีส่วนเชื่อมโยงกับเรื่องของการวาดเส้นเป็นสำคัญ เพราะการวาดเส้นเป็นวิธีการถ่ายทอดความคิดให้เห็นเป็นรูปร่างอย่างง่าย ๆ ซึ่งเป็นขั้นแรกเริ่มของมนุษย์ที่ต้องการสื่อความหมายทางการเห็นเป็นเบื้องต้น งานวาดเส้นจึงถือเป็นพื้นฐานของศิลปะแทบทุกแขนง ซึ่งหากผู้ใดมีทักษะการวาดเส้นที่ดีแล้ว ก็สามารถสร้างสรรค์ผลงานต่างๆให้มีคุณค่าได้ดีตามมา ฉะนั้นการวาดเส้น จึงเป็นเครื่องมือถ่ายทอดให้เกิดการมองเห็นโดยแปลจากมโนภาพทางความคิดให้เห็นเป็นรูปร่างรูปทรงขึ้นได้

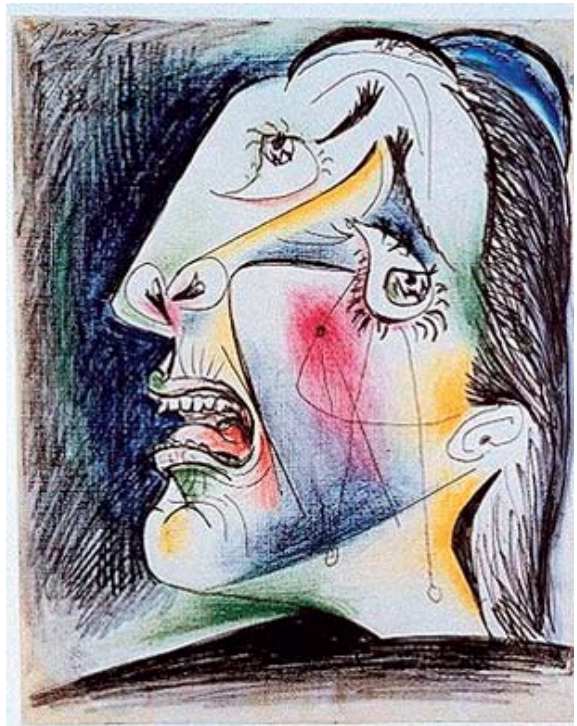
การวาดเส้นเกิดขึ้นด้วยจินตนาการกับทักษะ ซึ่งหมายถึงจินตนาการกับความคิดที่ผู้สร้างสรรคงานแสดงออกมาให้เห็นเป็นสิ่งที่ต่างๆ ซึ่งสิ่งที่ปรากฏนั้นเป็นสิ่งที่ไม่เคยมีอยู่ในโลก แต่ได้สร้างสรรคสิ่งใหม่ให้เกิดมีขึ้นหรือสร้างสรรคสิ่งที่มีอยู่เดิมให้มีความหมายที่พิสดารยิ่งขึ้นด้วย จินตนาการบวกกับทักษะทางการวาดเส้นที่ฝึกฝนมาเป็นอย่างดี ดังเช่นผลงานการวาดเส้นของปีกาลโซ (Pablo Picasso) ที่ชื่อ "ศักยภาพประกอบของภาพเกอร์นิกา"

(Composition Study for Guernica) 1937 เป็นผลงานวาดเส้นด้วยดินสอดำบนกระดาษสีขาว ซึ่งเป็นภาพร่างต้นแบบด้วยดินสอ ก่อนที่จะนำไปขยายเป็นภาพผลงานจริงด้วยสีน้ำมัน ซึ่งมีขนาดที่ใหญ่ถึง 3.49 X 7.77 เมตร การสร้างสรรคงานวาดเส้นในลักษณะนี้จึงถือว่าเป็นการวาดเส้นเพื่อพัฒนาความคิดและจินตนาการ เพื่อใช้งานวาดเส้นนั้นเป็นภาพร่างต้นแบบ (Original Drawing) สำหรับงานจิตรกรรมทั่วไป หรือใช้เป็นแบบร่าง (Cartoon) ในงานจิตรกรรมฝาผนังขนาดใหญ่ กล่าวได้ว่า การวาดเส้นจึงเป็นพื้นฐานที่สำคัญในทางทัศนศิลป์ ไม่ว่าจะเป็นงานจิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม ภาพพิมพ์ และการออกแบบซึ่งทั้งหมดย่อมต้องอาศัยการวาดเส้น มาเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดรูปแบบของผลงานทั้งสิ้น

ความหมายของการวาดเส้นกล่าวโดยสรุปก็คือ การลากหรือการวาดเส้นลงบนระนาบ 2 มิติหรือ 3 มิติด้วยวัสดุชนิดต่างๆ เช่น ดินสอ ปากกา พู่กันจุ่มหมึก หรือแท่งเหล็กแหลมนำมาขีด กัด ลากลงบนโลหะ หรือแม้แต่การใช้กิ่งไม้มาขีดลากลงบนดินและทราย เพื่อให้เกิดร่องรอย

ต่างๆรวมถึงเทคนิคการวาดเส้นที่ผสมผสานกับวัสดุประเภทอื่นๆ วัสดุตั้งที่กล่าวมานั้นเป็นเพียงวัสดุที่เร้ามักคุ้นเคยกับการนำมาใช้ในการวาดเส้นอยู่แล้ว ซึ่งนอกจากนี้ยังมีวัสดุอีกหลายชนิดที่สามารถนำมาใช้ร่วมกับการวาดเส้นเพื่อให้เกิดรูปแบบของผลงานให้ปรากฏออกมามีความแปลกใหม่ น่าสนใจ ขึ้นกว่าเดิม รวมถึงสร้างความหลากหลายทางด้านเนื้อหาเรื่องราว ซึ่งวัสดุเหล่านั้นได้ตอบสนองกับความคิดของผู้สร้างอย่างตรงไปตรงมา โดยอาจจะใช้วัสดุหลายๆชนิดมาสร้างสรรค์ภาพให้เกิดผลงานที่น่าสนใจยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่นการใช้กระดาษหนังสือพิมพ์มาปะติดร่วมกับกรวดเส้นด้วยหมึกหรือปากกา รวมถึงการใช้แท่งกรวยอง (Crayon) ในการวาดเส้นลงไปบนผลงานหรือการใช้ปากกาวาดเส้นลงบนกระดาษถ่ายเอกสารที่มีภาพหรือตัวหนังสือ รวมถึงการลบ เช็ด ถูภาพหรือข้อความบางส่วนออก แล้ววาดเพิ่มเติมส่วนอื่นๆเข้าไป จนเป็นที่พอใจ ลักษณะการทำงานเช่นนี้ถือเป็นแนวทางการวาดเส้นในเชิงสร้างสรรค์ที่มีแนวความคิดและจินตนาการเป็นตัวนำเป็นลักษณะของการสร้างสรรค์งานวาดเส้นที่มีความอิสระและให้ทางเลือกกับผู้สร้างงานที่ไม่ผูกติดอยู่กับวิธีคิดแบบเดิมๆในอดีต ดังจะเห็นได้จากผลงานการวาดเส้นของ ปิกาสโซ(Pablo Van Picasso)และบร๊าค(Georges Braque)ที่ใช้กระดาษหนังสือพิมพ์และกระดาษบุผนัง (Wall Paper) หรือฉลากต่างๆมาปิดผสมผสานกับการใช้เส้นขีดลากให้เกิดเป็นเส้นต่างๆและแรเงาด้วยดินสอหรือแท่งถ่านร่วมกันเป็นภาพในแนวกึ่งนามธรรม (Semi - Abstract Art) อันเป็นลักษณะรูปแบบของศิลปะลัทธิคิวบิสม์(Cubism)

ผลงานวาดเส้นของปิกาสโซหลายชิ้น ใช้วิธีการทำภาพปะติดด้วยวัสดุหลายชนิด เช่นหนังสือพิมพ์ กระดาษสีที่มีลวดลายแบบต่างๆโดยนำมาปะติดด้วยกาวให้เป็นรูปทรงของคนในท่าทางต่างๆแล้วแต่งเติมความสมบูรณ์ภายในภาพด้วยสี หรือน้ำหนักขาวเทาดำ ด้วยแท่งกรวยอง (Crayon) รวมถึงการวาดเส้นผสมผสานลงในภาพอีกด้วย นอกจากนี้ยังมีศิลปินที่ใช้งานวาดเส้นเป็นสิ่งที่แสดงออกทางความคิดและอารมณ์ความรู้สึกส่วนตัวโดยใช้วิธีการวาดเส้นเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดอารมณ์ของตน อย่างเช่นฌอง ดูบุฟเฟต์(Jean Dubuffet) ผู้ซึ่งมีความสนใจในศิลปะของเด็กด้วยเหตุผลที่ว่าเป็นการใช้รูปทรงที่เรียบง่าย

(บน) ผลงานวาดเส้นของปิกาสโซ ชื่อ เกอร์บิโก เทคนิคผสมวาดด้วยดินสอดำ สีพาสติก และกรวยองบนกระดาษขาว (ล่าง) ผลงานของเราเช่นเบิร์กที่ใช้วิธีการถ่ายโอนภาพ (Transfer Drawing) เทคนิคผสมกับการวาดเส้น สีพาสติก สีน้ำ และการปะติด

(ซ้าย) ผลงานของของ ดูปูมเฟต์ ชื่อ Suite With 7 Characters 1981 วาดเส้นด้วยหมึกดำบนกระดาษ
 (ขวา) ผลงานจิตรกรรมของ ของ ดูปูมเฟต์ ชื่อ Affluence ที่ใช้การวาดเส้นเป็นส่วนประกอบในงานจิตรกรรม
 (ล่าง) ผลงานชื่อ The New York Times ของราเชนเบิร์ก ที่ใช้วิธีการถ่ายโอนภาพ (Transfer Drawing)

และการแสดงออกอย่างตรงไปตรงมาเป็นแรงบันดาลใจให้เขา สร้างงาน วาดเส้นขึ้นมาด้วยการจัดองค์ประกอบซึ่งให้ความรู้สึกอึดอัด แน่นทึบ แปรสภาพของรูปทรงคนที่ปรากฏในภาพให้ดูผิดส่วน บิดเบี้ยว แสดง อากาศเจ็บปวดและน่ากลัว เป็นการสะท้อนอารมณ์ความรู้สึกจาก จิตใต้สำนึกของศิลปินโดยแสดงออกผ่านเนื้อหาเรื่องราวในรูปแบบกึ่ง นามธรรม(Semi - Abstract Art)

นอกจากนี้ยังมีศิลปินอเมริกันที่ใช้วิธีการวาดเส้นผสมผสานกับ เทคนิคผสมอื่นๆ เช่น ผลงานของราเชนเบิร์ก(Robert Rauschenberg) นอกจากเขาจะใช้เทคนิคการวาดเส้นและการปะติดแล้ว องค์ประกอบ ส่วนอื่นๆที่เป็นรายละเอียดภายในภาพของเขา ยังใช้วิธีการถ่ายโอนภาพ (Transfer Drawing) จากต้นแบบลงบนผลงานด้วยวิธีการทางงานพิมพ์ ซึ่งภาพที่เกิดจากการถ่ายโอนนั้นจะมีทั้งติดขัด บาง และดูเลื่อนรางตาม น้ำหนักมือที่กดแผ่นหลังภาพ โดยส่วนที่ถูกกดจะติดขัด ในส่วนที่ไม่ถูกกด จะไม่ติด โดยจะเห็นเป็นพื้นขาว บางส่วนของภาพหากยังไม่เป็นที่พอใจ สามารถเสริมเติมแต่งด้วยวิธีการวาดเส้นลงไปอีกจนผลงานนั้นดูสมบูรณ์

หรือเป็นที่พอใจ เทคนิคการถ่ายโอนภาพ (Transfer Drawing) มีขั้นตอนกรรมทาง เทคนิคเท่านั้น แต่เป็นความกล้าหาญของ ศิลปินที่พยายามค้นหาความอิสระเพื่อให้ก้าว หลุดพ้นไปจากสิ่งที่จำเจในอดีตที่ถูกครอบงำ ด้วยลัทธิแอบสแตรก เอ็กเพรสชันนิสม์ (Abstract Expressionism) ซึ่งเราเช่นเบิร์ก ได้สร้างความประสานกลมกลืนทางการแสดง ออกที่สะท้อนเรื่องราว ความหมายทางสังคม เข้ากันได้อย่างลงตัวและได้สร้างสรรค์งานวาด เส้นในมิติใหม่ที่ก้าวข้ามกรอบประเพณีการ วาดเส้นแบบเดิมๆไปอย่างสุดโต่งที่มีสาระสำคัญ อยู่ที่ความคิดในแบบ Conceptual Drawing อันเป็นการขยายขอบเขตในการสร้างสรรค์ งานวาดเส้นอย่างที่ศิลปินสามารถเปลี่ยนแปลง หรือทำลายได้ด้วยความเห็นแจ้งของตน

ผู้ที่สร้างสรรค์งานวาดเส้นต้องมีการ เชื่อมโยงทางด้านความคิด ความรู้สึกและ อารมณ์ให้ปรากฏออกมาเป็นรูปทรงที่มีความ หมาย รู้จักแยกแยะ วิเคราะห์รูปทรงต่างๆ ในธรรมชาติเพื่อค้นหาความจริงภายใน ซึ่งเป็น ประสบการณ์โดยตรง ผสมกับการมองเห็น หรือการรับรู้ของตน เพื่อเป็นแรงกระตุ้นจาก ภายใน **เพื่อการสร้างสรรค์ผลงานที่ไม่เพียง แต่จะใช้ทักษะทางฝีมือและตาเพียงเท่านั้น การศึกษาค้นคว้าทดลองทางเทคนิค การ วิเคราะห์ และการสังเคราะห์อันเกี่ยวข้องกับ โครงสร้างทางรูปทรง รวมถึงทัศนธาตุทางศิลปะ คือจุด เส้น สี รูปร่าง รูปทรง พื้นผิวและที่ว่าง อันเป็นสิ่งที่ควรหมั่นตรวจสอบ ฝึกฝนให้มีความพร้อม เป็นพื้นฐานสำคัญเพื่อการพัฒนา ผลงานวาดเส้นในเชิงสร้างสรรค์ต่อไป**

